

BALÁZS GÉZA

7. Józsa Péter művelődésszemiotikai szimpóziium

SZOMBATHELY, 2021. SZEPTEMBER 2–3.

Voigt Vilmos néprajzkutató, szemiotikus, a Magyar Szemiotikai Társaság elnöke így értékelte Józsa Péter munkásságát: „Annak idején Józsa Péter agilitása szervezte meg a magyar szemiotikát...” Társadalomkutatók 2002-ben kezdeményezték a szombathelyi és nagyrákosi Józsa Péter művelődésszemiotikai szimpóziuumokat. A 2002. évi első rendezvényt 2005-ben, 2009-ben, 2014-ben, 2017-ben, 2019-ben újabbak követték, és így érteztünk el a hetedik alkalomhoz, amelyre 2021. szeptember 2–3-án került sor Szombathelyen. (A szimpóziuumokat alkalmanként segítette Vas Megye Közgyűlése, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Savaria Egyetemi Központ, a Savaria Múzeum, a Martineum Felnőttképző Akadémia, rendszeres támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.)

Ki volt Józsa Péter és miért Vas megyében rendezik meg a szimpóziuumokat? Józsa Pétert (1929—1979) leginkább művelődésszociológusnak, szemiotikusnak kellene nevezni. Voigt Vilmos így írt róla, elárulva néhány fontos életrajzi adatot – Józsa Péter életrajza nem szerepel az interneten –: „Józsa Péter életútjáról még nem készült igazán részletes, pontos áttekintés. Kora ifjúságától fogva a művelődés és a népi kultúra elmélete érdekelt. Kitűnő esztétikai ismereteit leginkább a szociológia irányába fejlesztette tovább. Ezért is foglalkozott az olvasmányok befogadásával és a filmekkel. Érdeklődése azonban az irodalomtól és a vallástól a zenéig és a pszichológiáig sok mindenre kiterjedt. Egy szerencsésebb korban és szerencsésebb

társadalomban kiváló politikus vagy művelődéspolitikus lett volna. (...) 1958-ban öt évre elítélték, Kardos László, Márkus István, Kemény István és mások társaságában. A börtönben és kiszabadulása után is sokféle társadalomtudományi művet fordított magyarra. Nemsokára a Valóság folyóiratban tudott először publikálni. Az 1970-es évek elejétől (már a Népművelési Intézetben) kezdte el a kulturális javak fogyasztása téma széles körű, empirikus kutatását. A később kulturális blokkok vizsgálatoként itthon is, külföldön is híressé vált vizsgálatok minden jövőendő magyar művelődésszociológiához alapul szolgálnak majd, és máris pótolhatatlan, őszinte képet adnak egy mára végképp eltűnt korszak kultúrájának mindennapi működéséről. Józsa Péter sokoldalú ember volt (...), nemcsak kiváló kutató, hanem kitűnő szervező is volt. Létrehozta a Szemiotikai Tájékoztató hírlevélét. (...) Az ötvenedik születésnapját sem érthette meg. Alkotó évtizedeiben hol kiadói munkássága, hol politikálása, hol a közéletből való eltávolítása gátolta tudományos terveinek megvalósítását. Meg aztán a nemzetközi szemiotika rendszeres rendezvényei, könyvsorozatai akkor szerveződtek meg, amikor ő már nem élt. Életműve így is irigyléreméltóan gazdag.”

És azért Vas megye, Szombathely, valamint Nagyrákos a szimpóziuumok színhelye, mert az egyébként budapesti Józsa Péter az őrségi településen vásárolt magának egy parasztházat, s a nyarakat munkával itt töltötte. 1979-ben itt temették el. Sírját az önkormányzat gondozza, a művelő-

désszemiotikai szimpóziium résztvevői pedig rendszeresen megkoszorúzzák.

„Józsa Péter szociológusra egyre kevesebben emlékeznek” — mondta Markó Péter szociológus–népművelő, Vas Megye Közgyűlésének korábbi elnöke. „Azt is nekünk kellett felfedezni, hogy itt Vas megyében, Nagyrákoson van eltemetve, és sírját se nagyon látogatják. Ezért született meg Vas megyei értelmiségiekben, valamint a Magyar Szemiotikai Társaság vezetőségében a gondolat, hogy két–három–négy évente emlékezzünk meg a kiváló szociológusról, munkásságáról, valamint hatásáról.”

A művelődésszemiotikai szimpóziuumok rendszerint Szombathelyen – idén a Martineum Felnőttképző Akadémián – kezdődnek, majd másnap Nagyrákoson folytatódnak. Nagyrákos polgármestere, Némethné Baksa Eszter különös gondossággal ápolja Józsa Péter emlékét. Az idei szimpóziuumon Gráfik Imre (néprajzkutató, ny. múzeumigazgató, Szombathely) idézte fel Józsa Péternek egy alig ismert, angolul megjelent szöveggyűjteményét, valamint annak tudománytörténeti jelentőségét. A többi előadás főleg korunk filozófiai, művelődésemleleti és szemiotikai jelenségeivel foglalkozott. Markó Péter (Sárvár) korunk („világvége”) metaforáit elemezte. Fűzfa Balázs (egyetemi docens, ELTE SEK) arra hívta fel a figyelmet, hogy a szövegértés=világértés, s hogy mennyire benne van a költészet a mindennapi szövegekben. Balázs Géza egyetemi tanár (ELTE, PKE, SZFE) a digitális olvasás filozófiai–művelődési hatásait gyűjtötte csokorba, Dénes Ágota (tanár, alkalmazott nyelvész, Csögle) pedig Mekk Elek történetét vázolta föl Romhányi Józseftől egészen a mai barkácsolóig. Az előadásokból látható, hogy Józsa Péter szellemiségéhez kapcsolódva a művelődés időszerű kérdéseit elemzik a kutatók. Céljuk nem pusztán Józsa Péter

emlékének a megőrzése, hanem az értelmiségi, társadalmi érdeklődés, figyelem és felelősség fenntartása. Ezért a rendezvények nyitva állnak a művelődés területén érintett minden szakember előtt.

A szimpóziuumok anyagát a Vasi Szemle rendszeresen megjelentette. A korábbi Józsa Péter-szimpóziuumokról itt lehet tájékozódni:

- I. Szemiotikai szimpóziuum Józsa Péter emlékére. Nagyrákos, 2002. október 19.
<http://www.szemiotika.hu/2009/08/19/i-szemiotikai-szimpoziuum-jozsa-peter-emlekere/>
- II. Szemiotikai szimpóziuum. Szombathely, Nagyrákos, 2005. április 22–24.
<http://www.szemiotika.hu/2009/08/19/ii-szemiotikai-szimpoziuum-jozsa-peter-emlekere/>
- III. Józsa Péter-szimpóziuum. Szombathely–Nagyrákos, 2009. május 29–30.
<http://www.szemiotika.hu/2009/08/19/iii-jozsa-peter-szimpoziuum/>
- IV. Józsa Péter-szimpóziuum (Jelromlás). Szombathely–Nagyrákos, 2014. április 4–5.
<http://www.szemiotika.hu/2014/04/10/a-jelromlas-iv-jozsa-peter-muvelodeszszemiotikai-szimpoziuum/>
- V. Józsa Péter-szimpóziuum. Szombathely–Nagyrákos, 2017. június 2–3.
<http://www.szemiotika.hu/2017/06/15/valami-veget-er-v-jozsa-peter-muvelodeszszemiotikai-szimpoziuum/>
- VI. Józsa Péter-szimpóziuum. Nagyrákos, 2019. június 3–4.
<http://www.szemiotika.hu/2019/06/08/kitagult-vilag-nagyrakoson/>
- VII. Józsa Péter-szimpóziuum. Szombathely, 2021. szeptember 2–3.
<https://www.szemiotika.hu/2021/09/07/bezamolo-a-7-jozsa-peter-muvelodeszszemiotikai-szimpoziuumrol-szombathely-nagyrakos-2021-szeptember-2-3/>